

Hundbesök till äldre i Härjedalens kommun

En försöksverksamhet med hundar,
ungdomar och äldre

Lena Löfskog

©FOU JÄMT, ÖSTERSUND 2012
ISSN:1651-7253
FÖRFATTARE: LENA LÖFSKOG

Sammanfattning

Enligt socialtjänstlagen skall socialnämnden verka för att människor som av psykiska, fysiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och leva under vad som anses vara normala betingelser. Arbete och sysselsättning har stor betydelse för människors livskvalitet och delaktighet i samhället för att bryta social isolering och få dagliga rutiner som är bra för psykiskt och fysiskt välbefinnande.

I Härjedalens kommun har avdelningen för Arbete och aktivitet det samlade ansvaret för kommunens insatser när det gäller arbetsmarknadspolitiska åtgärder samt uppdraget att verkställa beslut om sysselsättning enligt SoL och daglig verksamhet enligt LSS. Härjedalens kommun, avdelning Arbete och aktivitet, har under två års tid renoverat och anpassat en fastighet. Det övergripande syftet med renoveringen har varit att ge arbetslösa ungdomar möjlighet att prova på olika hantverksyrken. Renoveringen resulterade bland annat i att en hunddagisverksamhet kunde startas upp under våren 2010. Hunddagisverksamheten riktas idag mot att ge personer i utanförskap möjlighet till struktur, tillhörighet och ansvar. Hundarna på hunddagiset ges omvårdnad, stimulans och aktivitet tillsammans med utbildad personal och personer som handleds utifrån avdelningens uppdrag och avtal.

Från FoU söktes medel till ett projekt som syftade till att se om äldre och i första hand ungdomar kunde ges möjlighet till kontakt över generationsgränser genom hundbesök. Vidare även att undersöka, om hunddagisverksamheten kunde utvecklas för att komma fler till del, hur behov och förutsättningar med hundbesök till äldre ser ut samt att se om arbetssökande främst ungdomar ville arbeta med hunddagis verksamhet och hundbesök till äldre.

Projektet omfattade en inventering av intresse, behov och förutsättningar för hundbesök. Det var ett arbete som tog stor del av projekttiden och trots att projektet emottogs väl med lovord hos de informerade grupperna hade vi mycket svårt att få deltagare till projektet. Därefter genomfördes en försöksperiod med hundbesök som avslutades med en utvärdering. Fem äldre och två ungdomar deltog i projektet. För att samla in fakta om målgruppernas (ungdomar, äldre och anhörig samt hundägare) syn på om hundbesöken gjort skillnad och i så fall vilken, fick de deltagande målgrupperna besvara en enkät i samband med utvärderingen

Resultatet av utvärderingen visar att behovet av sociala kontakter är stort, både hos ungdomar och äldre och att detta är en verksamhet som skapar skillnad i känsla av att känna sig behövd och ha något att se fram emot. Att det också ger möjlighet till samvaro med hundar, fysisk aktivitet i någon form samt trevliga samtal skapar glädje, gemenskap och att livet känns ljusare och inte så ensamt.

Innehållsförteckning

Bakgrund	7
Hunddagisverksamhet	7
Tidigare forskning och problemformulering	9
Syfte	11
Metod	11
Tillvägagångssätt och urval - Inventering av behov, intresse och förutsättningar	12
Försöksverksamhet med hundbesök	13
Deltagare	14
Utvärdering	14
Resultat	15
Enkät svar från äldre	15
Utevistelse	15
Underlätta möten och ändrade uppfattningar	15
Ökat välbefinnande	15
Positiva och negativa saker med hundbesök	15
Önskemål om framtida hundbesök	16
Egna kommentarer från äldre	16
Enkät svar från ungdomar	17
Utevistelse	17
Underlätta möten och ändrade uppfattningar	18
Ökat välbefinnande	18
Positiva och negativa saker med hundbesök	18
Önskemål om framtida hundbesök	18
Egna kommentarer från ungdomar	18
Enkät svar från anhöriga	19
Tycker du att du ser någon förändring för din anhörig genom besöken, i så fall på vilket sätt?	19
Tycker du vi ska besöka din anhörig om/när vi fortsätter med hundbesök?	20
Tycker du din anhörigs välbefinnande har ökat genom besöken, i så fall hur?	20

<i>Vad tror du har gett mest med besöken?</i>	20
<i>Vad tror du varit jobbigt med besöken?</i>	20
<i>Vad tycker du besöken ska innehålla om/när vi fortsätter göra hundbesök?</i>	20
<i>Vill du tillägga något?</i>	20
Enkät svar från hundägare	20
Sammanfattning rangordning	21
Diskussion	23
Referenslista	25

Bakgrund

Enligt socialtjänstlagen skall socialnämnden verka för att människor som av psykiska, fysiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och leva under vad som anses vara normala betingelser. Vidare skall socialnämnden medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning.

Arbete och sysselsättning har stor betydelse för människors livskvalitet och delaktighet i samhället. Ett mål kan vara att bryta social isolering, få dagliga rutiner och en dygnsrytm som är bra för psykiskt och fysiskt välbefinnande. Dessutom kan arbetspraktik genom kompetenshöjande insatser underlätta individens möjligheter till egen försörjning samt vara en förberedelse för den reguljära arbetsmarknaden.

I Härjedalens kommun har avdelning Arbete och aktivitet det samlade ansvaret för kommunens insatser när det gäller arbetsmarknadspolitiska åtgärder, samt uppdraget att verkställa beslut om sysselsättning enligt SoL samt daglig verksamhet enligt LSS. Avdelningen samverkar i ett nära samarbete med Arbetsförmedlingen och övriga rehabiliteringsaktörer kring utveckling av individuella insatser för arbetssökande.

Inom avdelningen arbetar vi utifrån en erfarenhetsbaserad metod ”Glesbygdsmodellen” som bygger på samverkan för att använda befintliga resurser på bästa sätt, och som inkluderar ett nära samarbete mellan alla aktörer med fokus på individen. Arbete, praktik, sysselsättning eller trainees erbjuds utifrån önskemål, behov och förutsättningar. Verksamheten skall vara individuellt anpassad för den enskilde och tillhandahålla handledning, coachning eller annat stöd efter gemensamt upprättad handlingsplan.

Hunddagisverksamhet

Härjedalens kommun, avdelning Arbete och aktivitet, har under två års tid renoverat och anpassat en fastighet. Det övergripande syftet med renoveringen har varit att ge arbetslösa, i första hand ungdomar möjlighet att prova på olika hantverksyrken. Renoveringen resulterade bland annat i att en hunddagisverksamhet kunde startas upp under våren 2010. Hunddagisverksamheten riktas idag mot att ge personer i

utanförskap möjlighet till struktur, tillhörighet och ansvar. Hundarna på hunddagiset ges omvårdnad, stimulans och aktivitet tillsammans med utbildad personal och de personerna vi handleder utifrån avdelningens uppdrag och avtal.

Tidigare forskning och problemformulering

Forskning på detta område är mestadels artiklar om husdjurs (hundars) användning som terapiform för äldre, dementa eller cancer sjuka som befunnit sig på någon form av institution. (Williams E och Jenkins R 2008; Walsh PG et al 1995; Kaisler L et al 2002; Ormerod E 2005) Vidare även som stöd vid någon form av funktionsnedsättning eller vid behov av avslappning. (Baun MM et al 1991; LaFrance C et al 2007; Fairman SK och Huebner RA 2000)

Granskad litteratur, tyder på att det råder brist på empirisk forskning avseende behandling med sällskapsdjur och ett antal studier rekommenderar att ytterligare undersökningar genomförs. (Kaisler et al 2002, Prosser et al 2008)

Metodologiskt finns det en variation av mönster i dessa studier och det faktum att en majoritet är anekdotiska har varit en genomgående kritik. Men ett litet antal har försökt att hantera sådan kritik med hjälp av experimentell design, om än i de flesta fall endast fallstudier (Walsh et al 1995, Hall och Malpus 2000, McCabe et al 2002).

Johnson RA et al (2008) beskriver att patienter kan ha och uttrycka nytta av verksamhet med hundbesök, men resultaten av besöken är kanske inte mätbara. Sjuksköterskor bör bedöma i vilken utsträckning patienter anser att sådana besök är till nytta genom att fråga dem. Besöken kan vara värdefulla för patienter för de bidrar till att lindra ångest och distraherar från sjukdom och behandling. Dock sågs inga statistiskt signifikanta samband mellan hund besök och humör, känsla av sammanhang, eller självupplevd hälsa.

McColgan G och Schofield I (2007) diskuterar den betydelse som sällskapsdjur kan ha för vissa äldre människor, även om de har fokuserat på hundar som sällskapsdjur kan äldre personer också ha betydande relationer med andra djur och fåglar. Denna undersökning om förhållandet mellan människor och deras hundar fann att oavsett ålder, erhöles stöd och sällskap från sådana relationer. Hundarna fungerar som sociala katalysatorer, de kan bli en anledning att gå på promenad, och ett sätt att trösta när känslomässigt stöd behövdes. För andra personer med nedsatta sociala möjligheter kan deras relation med en hund bli av ännu större känslomässig betydelse.

Intergenerational reminiscence programme for older adults with early dementia hade som syfte att undersöka värdet av ett reminiscens (återblicks) program. En generationsövergripande strategi med äldre personer med tidig demens och volontärer (frivilliga ungdomar). Slutsatsen blev att det generationsöverskridande återblicksprogrammet antyder ömsesidig nytta för båda grupper av deltagare. De frivilliga ungdomarna visade också positiv syn på äldre personer och menade att detta återblicks program gav dem tillfälle att reflektera över sin relation med äldre släktingar. (Chung JCC, 2009)

Under senare år har det funnits ett ökande intresse för generationsövergripande strategier för att främja större förståelse och samverkan mellan generationerna för att uppnå ömsesidiga fördelar. An introduction to intergenerational practice (Hatton-Yeo 2010) innehåller en introduktion till ämnet, ser på effekterna av generationsövergripande projekt och ger en översikt över policy och praxis sammanhang.

Idag upplever allt fler människor än tidigare någon form av ohälsa eller känsla av utanförskap (Socialstyrelsen 2009), detta gäller inte minst många av de människor som vi dagligen möter i vår verksamhet. Ytterligare en överrepresenterad grupp i sammanhanget är äldre, som i många fall inte längre har samma möjligheter som tidigare att skapa sociala kontakter. Ett sätt att motverka denna ohälsa och känsla av utanförskap har visat sig vara kontakten med djur. (McColgan G och Schofield I 2007; Ormerod E 2005) Bland annat har hundar och hundbesök i olika former använts t.ex. inom äldreomsorgen för att stärka exempelvis människors livskvalitet, handlingsförmåga samt känsla av trygghet.

Den tänkta gruppen med hund, hunddagis personal, praktikant och äldre kan skapa en känsla av tillhörighet. Vi vill därför undersöka om det finns intresse från äldre att ha/få en kontakt med en besökshund och om det finns ungdomar eller andra som vill arbeta med hundar samt ha kontakt med äldre utifrån denna arbetsform.

Syfte

Projektets syfte är att äldre och ungdomar, eller andra via hundbesök skall få möjlighet till kontakter över generationsgränser.

- Att undersöka om hunddagisverksamheten kan utvecklas för att komma fler till del
- Att undersöka hur behovet och förutsättningarna med hundbesök för äldre ser ut.
- Att undersöka om arbetssökande, främst ungdomar vill arbeta med hundar/besökshundar/hunddagisverksamhet.
- Att efter en försöksperiod utvärdera vad besöken gett, har det skett någon förändring.

Metod

Olika metoder har används då vi vill studera hur verksamheten hundbesök upplevs av våra olika målgrupper samt att vi också vill förstå hur det kan påverka den enskilde individen.

Projektet kom först att omfatta en inventering av intresse, behov och förutsättningar för hundbesök. Därefter genomfördes en försöksperiod med hundbesök och avslutades med en utvärdering. För att samla in fakta om målgruppernas syn på om hundbesöken gjort skillnad och i så fall vilken skillnad fick de deltagande målgrupperna besvara en enkät i samband med utvärderingen. Att vi använde oss av en enkät i stället för intervjuer är för att begränsa informationen något då intervjuer kan ge en omfattande information. Enkätens frågor var utformade för att ge respondenterna möjlighet till egna kommentarer.

Tillvägagångssätt och urval - Inventering av behov, intresse och förutsättningar

Projektet kom först att omfatta en inventering av intresse, behov och förutsättningar för hundbesök. Ett informationsblad om försöksverksamheten med hundbesök till äldre lämnades ut till nyckelpersoner som vi trodde kunde hjälpa till med kontakter med deltagare. Detta skedde vid informationsträffar och i informationsbladet fanns en intresseanmälan till projektet. Vid dessa informations-träffar om projektet bemöttes vi med uppfattningen att detta var en mycket god ide samt att behovet var stort. Med den erfarenhet vi då hade ansåg vi att det skulle vara enkelt att få deltagare till detta projekt ”försöksverksamhet med hundbesök till äldre i Härjedalens kommun”.

Vi informerade vid starten socialnämnden, chefen för socialförvaltningen och de olika verksamhetscheferna, vidare informerades hemvården, KSK (Kommunsjuksköterskorna), Rehab avdelningen, biståndshandläggarna, Arbetsförmedlingen och IFOs personal (Individ och familjeomsorgen). Arbetet med att informera om projektet skedde i huvudsak under maj månad, under juni och juli skedde inget projektarbete då deltagare saknades.

Efter två månader och upprepade kontakter med dessa kunde vi konstatera att vi inte hade några deltagare till projektet. När vi kontrollerade med IFO kunde de också bara konstatera att de vid det tillfället inte hade några ungdomar som erhöll försörjnings stöd och som var lämpliga deltagare till projektet. Med Arbetsförmedlingen hade vi vid tillfället endast avtal om sysselsättning för unga arbetssökande med funktionsnedsättning, så frågeställningen om arbetssökande främst ungdomar vill arbeta med hundar, besökshundar och hunddagis fick lämnas obesvarad. Avdelning Arbete och aktivitet arbetar nu för att stärka samarbetet med skolan för att kunna erbjuda arbetsplatsförlagd praktik för skolungdom som har behov av det.

I början av augusti samlade chefen för avdelning Arbete och aktivitet olika ansvariga inom avdelningen för att se hur vi själva skulle hitta deltagare till projektet och projektledaren tog på nytt kontakt med rehab avdelningen, biståndshandläggarna och hemvården. Utifrån det mötet kontaktade vi två ungdomar som redan var inom verksamheten och de ville delta i projektet. Kontakt med äldre som var intresserade fick vi genom avdelningens vaktmästeri som sköter bl.a. gräsklippning och snöskottning till äldre som är beviljade bistånd med de uppgifterna, senare har dock en äldre tillkommit via Rehab.

Svårigheten att få deltagare till projektet har inte setts i någon tidigare forskning, dock har fokus framför allt berört äldre, dementa eller cancer sjuka som befunnit sig på någon form av institution.(Williams E och Jenkins R2008; Walsh PG et al 1995; Kaisler L et al 2002; Ormerod E 2005). Kanske är det så att om man som äldre kan

bo hemma nekar man besök i större utsträckning än om man befinner sig på någon form av institution. De äldre har kanske också mindre kontakt med hemvården, KSK (kommunsjuksköterskorna), Rehab avdelningen och bistånds handläggare än vad vi vid det tillfället uppskattade.

När besöken pågått ett tag visade det sig dock att de äldre informerade andra äldre som själv kontaktade oss och ville ha besök. Detta tyder på att behovet av hundbesök till äldre finns och är ganska stort men att informationen om försöksverksamheten med hundbesök kanske i första hand även skulle ha riktat sig till olika typer av pensionärsföreningar och inte de kontaktpersoner vi först trodde. Det har framkommit under projektarbetets gång att bland deras medlemmar finns nätverk och kunskap som hade hjälpt oss att nå ut till och komma i kontakt med äldre.

Våra prioriterade målgrupper inom avdelning Arbete och Aktivitet är personer från individ och familjeomsorgen, arbetslösa/arbetssökande ungdomar och personer från psykiatrin, det vill säga individer som bedöms kunna utvecklas positivt om de får arbeta med hundar. Vidare är vår andra prioriterade målgrupp äldre personer som skall få ta del av hunddagsverksamhetens besökstjänster.

Allt deltagande i projektet har varit frivilligt och vi har fått godkännande av hundägarna att ta med hundarna på besöken. Tanken har varit att hunddagspersonal, praktikant och äldre möts ute och är ute under besöket, inte inne, hemma hos någon.

Totalt besvarade fem äldre och två ungdomar enkäten samt utöver det två anhöriga och två hundägare.

Försöksverksamhet med hundbesök

Micken hunddags har haft tre till fyra olika hundar som var och en följt med på besöken tillsammans med en praktikant och en hunddagspersonal. Besöken har skett en gång i veckan och varat i genomsnitt en timme. Vi har gjort ca fyrtio besök till fem olika äldre personer. En del av de äldre har önskat att bara vistas utomhus och samtala medan en del äldre önskat att gå en promenad med sällskap. Några planerade besök har blivit inställda då den äldre haft annat för sig eller inte känt sig tillräckligt bra för att gå ut. Vid vissa tillfällen när ungdom uteblivit har hunddagspersonal och en hund genomfört besöket för att undvika avbrott i rutinerna och skapa kontinuitet.

Deltagare

De fem äldre som deltagit i projektet och besvarat enkäten är alla kvinnor över 65 år och i gruppen ungdomar/andra som besvarat enkäten är deltagarna två kvinnor i åldrarna 22 och 35 år.

Utvärdering

För utvärderingen gjordes fyra olika enkäter med ja och nej frågor samt möjlighet att lämna egna kommentarer. Enkäterna riktade sig till de äldre, deras anhöriga, ungdomarna/praktikanterna och till hundägarna. De äldre fick bestämma om de ville att någon anhörig besvarade en utvärderings enkät, i en del fall träffade inte den äldre någon anhörig under den period utvärderingen skedde.

Resultat

Svaren från de äldre och ungdomarna redovisas nedan utifrån ett sammanfattande tema. Någon fråga skrivs ut och kan läsas i den följande texten. För redovisningen av enkätsvaren från anhöriga skrivs frågorna ut och hundägarnas enkätsvar sammanfattades. Svaren från rangordningen har räknats om så att det går att jämföra vad de äldre respektive ungdomarna ansåg vara viktigast/bäst samt mindre viktigt/bra med besöken i nedanstående tabeller. Tilläggs ska också att alla äldre inte önskade en promenad.

Enkätsvar från äldre

Fem äldre har besvarat enkäten.

Utevistelse

Enkätsvaren från de äldre visar att fyra av fem ofta går ut själv. Tre av fem har varit utomhus oftare än vanligt, samtidigt som de upplever att det varit tryggare att vara ute under hundbesöken än annars.

Endast en av fem äldre skulle vilja att vi inte gick ut utan var inomhus under besöket.

Underlätta möten och ändrade uppfattningar

Fyra av fem äldre upplever att de haft lättare att träffa ungdomar genom besöken och ingen har ändrat sin uppfattning om ungdomar.

Fyra av fem äldre har haft egen hund och ingen av dem har ändrat sin uppfattning om hundar.

Ökat välbefinnande

Tre av fem tycker att deras välbefinnande har ökat genom besöken, en tycker inte att välbefinnandet har ökat och en vet inte. På frågan hur välbefinnandet har ökat svarar en äldre att hon *"har fått något att se fram emot"*.

Tre av fem tycker att de är gladare och mindre ensamma genom besöken.

Positiva och negativa saker med hundbesök

På frågan vad tycker du gett dig mest med besöken? svarade de följande.

"Sällskapet, det har varit bra att kunna gå en promenad när man orkat."

"En trevlig pratstund"

"Social kontakt"

"Trevligt med sällskap och motion"

"Man får klappa en hund och så kommer man ut. Man har någon att prata med och så får man träffa folk samtidigt."

På frågan vad har varit jobbigt med besöken? svarar tre av fem ingenting,

en svarar *"Krångligt att klä på sig"*

en svarar *"om man inte är pigg så man kan gå ut"*.

Önskemål om framtida hundbesök

Fyra av fem vill fortsätta få hundbesök om det är möjligt. Den äldre som avböjde fortsatta hundbesök motiverade det med att hon upplevde det som jobbigt att boka upp sin tid i förväg, för det kunde inträffa saker så hon hade annat för sig under besökstiden.

De fick lämna åsikter på vad de ville att besöken skulle innehålla om/när vi fortsätter med att göra hundbesök.

"Bra som det är, roligt att gå en promenad med en hund."

"Om jag inte mår bra vill jag ha besök inombus"

"Jag vill att vi kan göra våra rundor (promenader) kanske längre och längre."

"Sitta ute och dricka kaffe på sommaren och sitta inne och prata på vintern."

Egna kommentarer från äldre

"Det vore bra att få besök flera gånger per vecka"

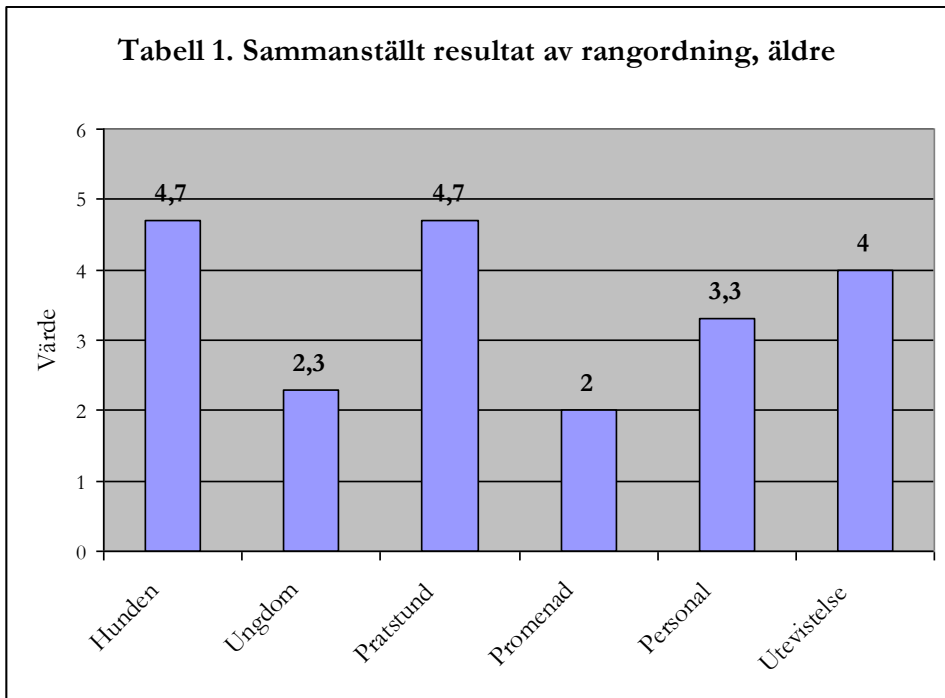
"Vill verkligen att projektet får fortsätta eftersom det berikar min tillvaro"

Utifrån en rangordning av vad som varit mest positivt med besöken svarade de på följande sätt.

(6= viktigast/bäst med besöken och 1=minst viktigt/bra med besöken.)

Två av de äldre svarade 6 på alla alternativ (Allt har varit lika bra)

Tre rangordnade alternativen.

De äldre rangordnade hunden och pratstunden högt. En del äldre önskade ingen promenad och det är kanske därför promenad får så lågt värde i rangordningen.

Enkät svar från ungdomar

Två har besvarat enkäten.

Utevistelse

De går bägge ofta ut själv men har genom besöken gått ut fler gånger än vanligt.

En har upplevt att det är tryggare att gå ut under besöken än annars.

Ingen av dem tycker att vi ska vara inomhus under besöken

Underlätta möten och ändrade uppfattningar

En ungdom uppger att han/hon inte träffar äldre personer och bägge tycker att det har varit lättare att träffa äldre genom besöken men inte ändrat sin uppfattning genom dessa.

Båda har eller har haft egen hund och har inte ändrat sin uppfattning om hundar. Ingen av dem kan tänka sig att arbeta med äldre t.ex. inom äldreomsorgen.

Ökat välbefinnande

En av ungdomarna upplever att välbefinnandet har ökat för att hon har fått en anledning att komma ut mer och därav blivit mer social och att hon är mindre ensam nu genom besöken.

Bägge tycker att de är gladare genom besöken.

Positiva och negativa saker med hundbesök

På frågan vad de tycker har gett mest med besöken svarar de.

"Att se glädjen hos de äldre när vi kommer."

"Veta att vi givit de äldre något att se fram emot."

"Att känna sig behövd"

"Lära känna hundars beteenden och hur de påverkar människor."

En tycker att vädret och kylan har varit jobbigt med besöken.

Önskemål om framtida hundbesök

De vill fortsätta göra hundbesök om de får möjlighet till det.

De fick lämna åsikter på vad de ville att besöken skulle innehålla om/när vi fortsätter med att göra hundbesök.

"Tycker innehållet varit bra"

"Samma innehåll, kanske längre tid hos varje, både promenad och ev. fika och pratstund."

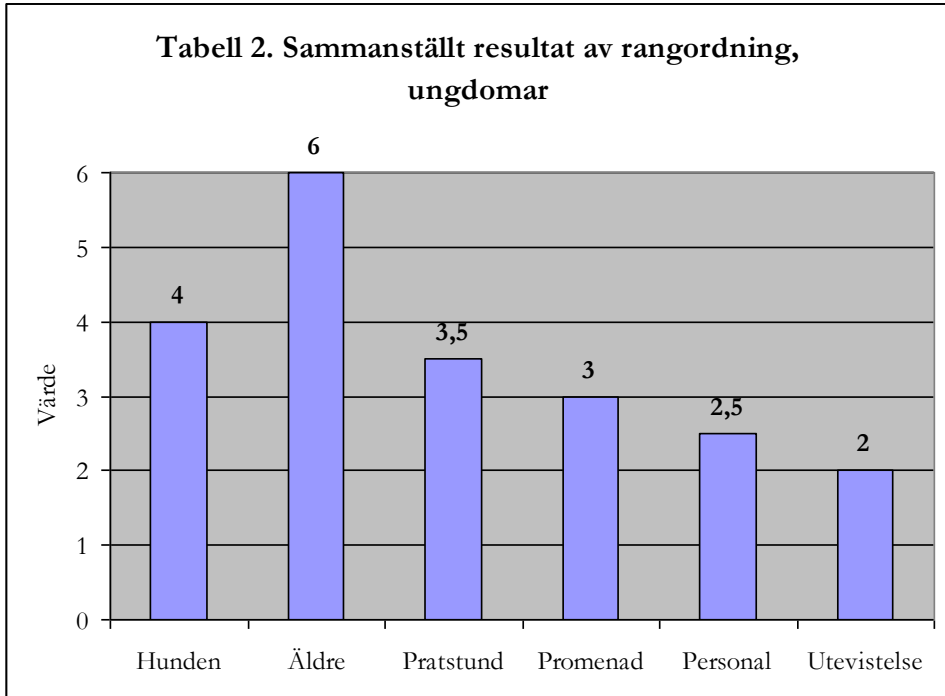
"Promenader och småprat"

Egna kommentarer från ungdomar

Ingen hade något att tillägga.

Utifrån en rangordning av vad som varit mest positivt med besöken svarade ungdomarna på följande sätt.

(6= viktigast/bäst med besöken och 1=minst viktigt/bra med besöken.)

Ungdomarna rangordnade de äldre och hunden högt, promenaden kunde för ungdomarna inte väljas bort då vi gick från hunddagiset till den äldre.

Enkät svar från anhöriga

Two relatives have answered the survey.

Tycker du att du ser någon förändring för din anhörig genom besöken, i så fall på vilket sätt?

"Både ja och nej, ser fram emot besöken samtidigt gruar sig".

"Ja, hon är gladare".

Tycker du vi ska besöka din anhörig om/när vi fortsätter med hundbesök?

"Ja"

Tycker du din anhörigs välbefinnande har ökat genom besöken, i så fall hur?

"Ja, hon kommer ut och träffar folk".

"Ja, hon är piggare".

Vad tror du har gett mest med besöken?

"Att djuren är med"

"Livet har blivit ljusare nu"

Vad tror du varit jobbigt med besöken?

En anhörig svarar *"Ingenting"*

Vad tycker du besöken ska innehålla om/när vi fortsätter göra hundbesök?

En anhörig har svarat *"Trevliga besök sommar som vinter"*

Vill du tillägga något?

Ingen av de anhöriga vill tillägga något.

Enkät svar från hundägare

TVå hundägare har besvarat enkäten.

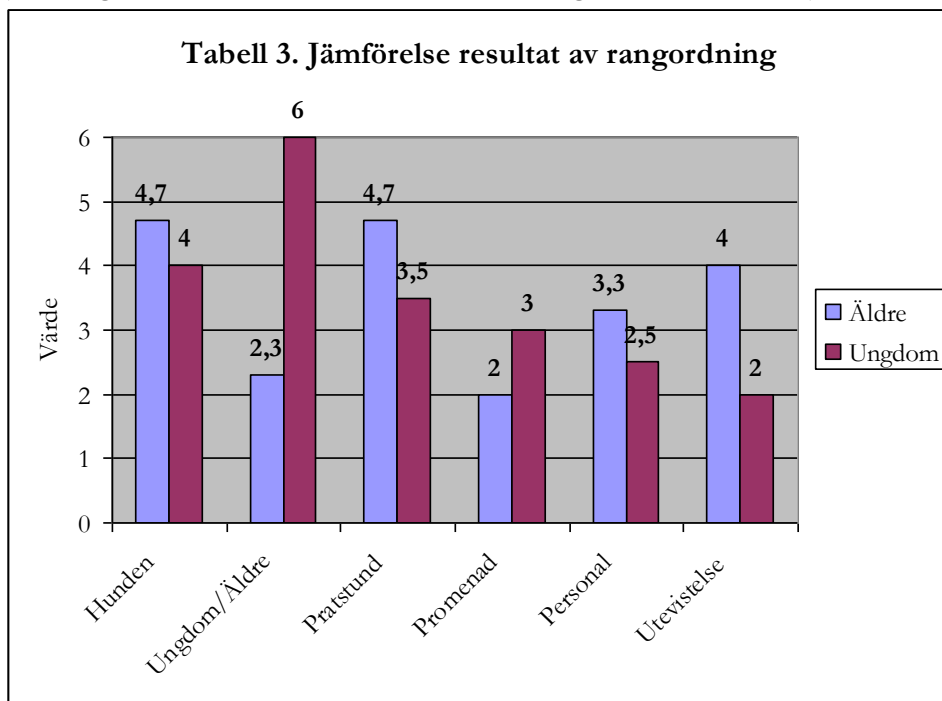
Hundägarna ser ingen förändring på sin hund genom besöken och de tycker att vi ska fortsätta ta med deras hund på besök.

De hade inga åsikter om vad besöken skulle innehålla om/när vi fortsätter att göra hundbesök och de ville inte tillägga något.

Sammanfattning rangordning

Svaren från rangordningen har räknats om så att det går att jämföra vad de äldre respektive ungdomarna ansåg vara viktigast/bäst samt mindre viktigt/bra med besöken i nedanstående tabell.

(6= viktigast/bäst med besöken och 1=minst viktigt/bra med besöken.)

Ungdomarna rangordnade de äldre högt medan de äldre rangordnade hunden och pratstunden högt. En del äldre önskade ingen promenad och det är kanske därför promenad får så lågt värde i rangordningen. Promenaden kunde för ungdomarna inte väljas bort då vi gick från hunddagiset till den äldre.

Besöken har bidragit till, för både ungdomar och äldre deltagare, att de har vistats utomhus mer än vanligt och att de upplever en större trygghet utomhus vid dessa besök än när de är utomhus själva. Vidare har fyra av fem äldre och bägge ungdomarna svarat att de har haft lättare att träffa ungdomar/äldre genom besöken, vilket tyder på att hundbesök i denna form kan vara en möjlighet att överbrygga generationsgränser. Hundbesöken har varit uppskattade och till nytta för bägge

grupper deltagare dock säger de sig inte ha ändrat sin uppfattning om ungdomar/äldre eller hundar. Utvärdering visar att många deltagare i projektet upplevde att välbefinnandet ökade genom besöken, dels genom att de fick något att se fram emot (äldre) och att de kände sig behövda (ungdomar) men även att de (båda grupperna) var gladare och kände sig mindre ensam när de gavs möjlighet till fler sociala kontakter.

Diskussion

Idag upplever allt fler människor än tidigare någon form av ohälsa eller känsla av utanförskap (Socialstyrelsen 2009), detta gäller inte minst många av de människor som vi inom avdelning Arbete och aktivitet dagligen möter i verksamheten.

Enligt Socialtjänstlagen (SoL) är det socialtjänstens ansvar att se till att den enskilde har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning och sin livsföring i övrigt om han inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt (4 kap 1 § SoL).

Under projekttiden har det visat sig att det finns många yttre faktorer som påverkar projektet och en försöksverksamhet i den här omfattningen. Den uppskattade tiden för genomförandet är i kortaste laget för att få igång någon fungerande verksamhet som ger tillräckligt underlag för en utvärdering. Vi har också bett om mer tid från FoU och fått utöka tidplanen för att genomföra detta. Att hunddagis verksamheten kan vidareutvecklas och erbjuda besök är klargjort men kommer att kräva resurser för att genomföras och implementeras i ordinarie verksamhet, som exempelvis en tillsvidare tjänst med placering på Micken hunddagis. Syftet att undersöka om arbetssökande, främst ungdomar vill arbeta med hundar/ besöks hundar/ hunddagis verksamhet får lämnas obesvarad då vi under projekttiden endast haft avtal med Arbetsförmedlingen om sysselsättning för unga arbetssökande med funktionsnedsättning,

Besöken har bidragit till för de flesta, både ungdomar och äldre deltagare, att de har vistats utomhus mer än vanligt och att de upplever en större trygghet utomhus vid dessa besök än när de är utomhus själva. Vidare har fyra av fem äldre och bägge ungdomarna svarat att de har haft lättare att träffa ungdomar/ äldre genom besöken, vilket tyder på att hundbesök i denna form kan vara en möjlighet att överbrygga generationsgränserna. Hundbesöken har varit uppskattade och till nytta för bägge grupper deltagare dock säger de sig inte ha ändrat sin uppfattning om ungdomar/ äldre så som framkommer i Intergenerational reminiscence programme for older adults with early dementia. (Chung JCC, 2009)

Johnson RA et al (2008) beskriver att patienter kan ha och uttrycka nytta av verksamhet med hundbesök, men att resultaten av besöken kanske inte är mätbara. Han anser att sjuksköterskor bör bedöma i vilken utsträckning patienter anser att sådana besök är till nytta genom att fråga dem. Vår utvärdering visar att flertalet deltagare i projektet upplevde att välbefinnandet ökade genom besöken, dels genom att de fick något att se fram emot (äldre) och att de kände sig behöva

(ungdomar) men även att de (båda grupperna) var gladare och kände sig mindre ensam när de gavs möjlighet till fler sociala kontakter. Detta är deras egen upplevelse av besöken och för att få en utomstående (anhörigs) åsikt frågade vi även anhöriga i de fall det var möjligt. Deras uppfattning är att besöken tycks ge den äldre något att se fram emot, att den äldre är gladare och livet känns ljusare.

Resultatet av utvärderingen visar att detta är en verksamhet som skapar skillnad i känsla av att känna sig behövd och ha något att se fram emot. Att det också ger möjlighet till samvaro med hundar, fysisk aktivitet i någon form samt trevliga samtal skapar glädje, gemenskap och att livet känns ljusare och inte så ensamt.

Som hunddagispersonal och projektledare har jag varit med vid de allra flesta besöken och jag kan intyga att de äldre sett fram emot besöken, de har ofta stått i fönstret och kikat efter oss. En äldre som har problem att ta sig ner för trappan och behövde hjälp med det vid det första besöket stod ute på trottoaren och väntade på oss vid det tredje besöket, då vi kom tio minuter före utsatt tid. En annan äldre vågade sig ut på en promenad runt kvarteret med vårt sällskap, något hon inte vågat under fyra månaders tid efter ett fall.

Jag har också fått kommentarer som ”*oh, jag ser fram emot nästa vecka, det är så roligt att gå på besök*”, lika väl som ”*ni kommer fem minuter för sent*”. Dessa besök har också bestått av samtal om allt från trevligt småprat, minnen från förr till oro och tunga sjukdomsbesked men framför allt har dessa möten bestått av många, många leenden från både äldre och ungdomar.

Enligt rapporten Hälsa på lika villkor (Weylandt R, 2010) så har tillit och socialt deltagande visat sig ha samband med självskattad hälsa, tillfredsställelse med livet, funktionell hälsa och förtida död. Samtidigt lever individer med starka band till familj eller omgivning längre, har bättre hälsa och har lättare att återhämta sig från sjukdom än socialt isolerade individer (Boström och Nyqvist, 2008). Det är viktigt att arbeta för social trygghet bland hela befolkningen men särskilt bland unga vuxna vad gäller förbättrat psykiskt välbefinnande. I utvärderingen där ungdomarna fick rangordna det de upplevde som viktigast/bäst med besöket har de valt den äldre personen. För de äldre över 65 år framhålls som viktiga områden för att skapa förutsättningar för ett hälsosamt åldrande (Nilsson, Nilsson, Räftegård Färggren och Åkesson, 2009) mötesplatser för social gemenskap, samvaro och stöd, meningsfullhet, fysisk aktivitet. Försöksverksamheten med hundbesök har bidragit till att både yngre och äldre personer getts möjlighet att förbättra sin livskvalitet utifrån dessa viktiga områden. Till detta ska också läggas den goda service Härjedalens kommun kan erbjuda invånarna och dess hundar genom att driva Micken hunddagis, där både hundar, praktikanter och personal ges möjlighet till fysisk aktivitet, social gemenskap, meningsfullhet och de hälsobringande möjligheter samvaro med djur ger. Hundägare vars hundar är på Micken hunddagis får också känna att deras hundar bidrar till att öka välbefinnande och glädje hos både gamla och unga i Härjedalens kommun.

Försöksverksamhet hundbesök till äldre i Härjedalens kommun.

Ett projekt som beviljats medel från FoU Jämt som är Kommunernas forsknings- och utvecklingsenhet för socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård i Jämtlands län.

Vi har haft en besöksverksamhet med hundbesök till äldre under perioden augusti - december 2011, och jag vill nu att du svarar på dessa frågor till utvärderingen av försöksverksamheten. Jag tackar så mycket för dina åsikter och om du har någon fråga så kontakta mig.

Lena Löfskog / projektledare
Mickens hunddagis
Korskällsgatan 14
842 31 Sveg
Telnr: 0680 – 17716
E-mail: micken@herjedalen.se

Frågor till äldre

ringa in rätt svarsalternativ.

Går du ofta ut själv?	JA	NEJ
Har du varit utomhus fler gånger än vanligt genom hundbesöken?	JA	NEJ
Upplever du att det är tryggare att vara ute under besöken än annars?	JA	NEJ
Skulle du vilja att vi <u>inte gick ut</u> under besöken utan var inomhus?	JA	NEJ
Om du får möjlighet att fortsätta med hundbesök vill du det då?	JA	NEJ
Har du haft lättare att träffa ungdomar, eller andra genom besöken?	JA	NEJ
Har du ändrat din uppfattning om ungdomar genom besöken? I så fall hur?	JA	NEJ

Har du haft egen hund? JA NEJ

Har du ändrat din uppfattning om hundar genom besöken?
I så fall hur? JA NEJ

Tycker du att ditt välbefinnande har ökat genom besöken?
I så fall hur? JA NEJ

Tycker du att du är mindre ensam genom besöken? JA NEJ

Tycker du att du är gladare genom besöken? JA NEJ

Vad tycker du har gett dig mest med besöken?

Vad tycker du har varit jobbigt med besöken?

Vad vill du att besöken ska innehålla om/när vi fortsätter att göra hundbesök?

Kan du rangordna vad som varit mest positivt med besöken?

6 = viktigast/bäst med besöken och 1 = minst viktigt/bäst med besöken.

- Hunden
- Ungdomen
- Pratstunden
- Promenaden i de fall det förekommit.
- Personalen
- Utevistelsen

Försöksverksamhet hundbesök till äldre i Härjedalens kommun.

Ett projekt som beviljats medel från FoU Jämt som är Kommunernas forsknings- och utvecklingsenhet för socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård i Jämtlands län.

Vi har haft en besöksverksamhet med hundbesök till äldre under perioden augusti - december 2011, och jag vill nu att du svarar på dessa frågor till utvärderingen av försöksverksamheten. Jag tackar så mycket för dina åsikter och om du har någon fråga så kontakta mig.

Lena Löfskog / projektledare
Mickens hunddagis
Korskällsgatan 14
842 31 Sveg
Telnr: 0680 – 17716
E-mail: micken@herjedalen.se

Frågor till ungdomar, andra

ringa in rätt svarsalternativ.

Går du ofta ut själv?	JA	NEJ
Har du gått ut fler gånger än vanligt genom hundbesöken?	JA	NEJ
Upplever du att det är tryggare att gå ut under besöken än annars?	JA	NEJ
Skulle du vilja att vi <u>inte gick ut</u> under besöken utan var inomhus?	JA	NEJ
Om du får möjlighet att fortsätta med hundbesök vill du det då?	JA	NEJ
Brukar du träffa äldre personer?	JA	NEJ
Har du haft lättare att träffa äldre personer genom besöken?	JA	NEJ
Har du ändrat din uppfattning om äldre personer genom besöken? I så fall hur?	JA	NEJ

Har du eller har du haft egen hund? JA NEJ

Har du ändrat din uppfattning om hundar genom besöken? JA NEJ

I så fall hur?

Tycker du att ditt välbefinnande har ökat genom besöken? JA NEJ

I så fall hur?

Tycker du att du är mindre ensam genom besöken? JA NEJ

Tycker du att du är gladare genom besöken? JA NEJ

Vad tycker du har gett dig mest med besöken?

Vad tycker du har varit jobbigt med besöken?

Vad vill du att besöken ska innehålla om/när vi fortsätter att göra hundbesök?

Skulle du kunna tänka dig att jobba med äldre t.ex. inom äldreomsorgen? JA NEJ

Om JA, har besöken bidragit till det? JA NEJ

Referenslista

Baun MM; Oetting K; Bergstrom N, Health benefits of companion animals in relation to the physiologic indices of relaxation, *HOLISTIC NURSING PRACTICE*, Jan 1, 1991; 5(2)

Boström G; Nyqvist K, *Hälsa på lika villkor Syfte och bakgrund till frågorna i nationella folkhälsoenkäten*. Statens folkhälsoinstitut Östersund, 2008

Chung JCC, Intergenerational reminiscence programme for older adults with early dementia. *Scandinavian Journal of Caring Sciences (SCAND J CARING SCI)*, 2009 Jun; 23(2): 259-64 (30 ref)

Fairman SK; Huebner RA, Service dogs: A compensatory resource to improve function, *OCCUPATIONAL THERAPY IN HEALTH CARE*, Jan 1, 2000; 13(2): 41-52

Hall P, Malpus Z (2000) Pets as therapy: effects on social interaction in long-stay psychiatry. *British Journal of Nursing*. 9, 21, 2220-2225.

Hatton-Yeo A, An introduction to intergenerational practice, Working with Older People: Community Care Policy & Practice (*WORK OLDER PEOPLE*), 2010 Jun; 14(2): 4-11 (22 ref)

Johnson RA; Meadows RL; Haubner JS; Sevedge K, Animal-Assisted Activity Among Patients With Cancer: Effects on Mood, Fatigue, Self-Perceived Health, and Sense of Coherence, *ONCOLOGY NURSING FORUM*, Mar 1, 2008; 35(2): 225-32

Kaisler L, Spencer LJ, McGarvin L et al, (2002) A dog and a happy person visit nursing home residents. *Western Journal and Nursing Research*. 24, 6, 671-683.

LaFrance C; Garcia LJ; Labreche J, The effect of a therapy dog on the communication skills of an adult with aphasia, *J COMMUN DISORD*, May 1, 2007; 40(3): 215-24

McCabe BW, Baun, MM, Speich D et al (2002) Resident dog in the Alzheimer's special care unit. *Western Journal of Nursing Research*. 24, 6, 684-696.

McColgan G; Schofield I, The importance of companion animal relationships in the lives of older people, *NURS OLDER PEOPLE*, Feb 1, 2007; 19(1): 21-3

Nilsson E; Nilsson E; Räftegård Färggren T; Åkesson N, *Det är aldrig för sent. Förbättra äldres hälsa med möten, mat och aktiviteter*, Statens folkhälsoinstitut Östersund, 2009

Ormerod E (2005) Society for Companion Animals Studies. *Working with Older People*. 9, 3, 23-27.

Prosser L, Townsend M, Staiger P(2008) Older people's relationship with companion animals: a pilot study. *Nursing Older People*. 20, 3, 29-32

Socialtjänstlagen, SoL 2001:453

Socialstyrelsen – *Hälso- och sjukvårdsrapport 2009*

Walsh PG; Mertin PG; Verlander DF; Pollard CF, The effects of a "pets as therapy" dog on persons with dementia in a psychiatric ward, *AUSTRALIAN OCCUPATIONAL THERAPY JOURNAL*, Dec 1, 1995; 42(4): 161-6

Weylandt R, *Hälsa på lika villkor Rapport för Härjedalens kommun 2010*.
Folkhälsocentrum Jämtlands läns landsting, 2010

Williams E; Jenkins R, Dog visitation therapy in dementia care: a literature review, *NURS OLDER PEOPLE*, Oct 1, 2008; 20(8): 31-5